

Fordította Silye Imre egy ismeretlen szerzőjű nyersfordítás felhasználásával.

A bekezdések a „Vom Wirken der Engel” kiadás alapján kaptak sorszámot:

Themen aus dem Gesamtwerk 17, Verlag Freies Geistesleben, 1991

1 A szellem antropozófiai szemlélete nem szabad, hogy csupán egy elméleti világnézet maradjon, élettartalomná és életerővé kell válnia. Csak akkor fogja igazán betölteni feladatát, ha törekszünk antropozófiai világszemléletünket olyan erőteljessé tenni magunkban, hogy az teljesen élővé váljon bennünk. Mert azáltal, hogy lelkileg egyesülünk az antropozófiai szellemiséggel, bizonyos fokig őrzőivé válunk az emberiség nagy jelentőségű fejlődési folyamatainak.

2 Azok az emberek, akik valamilyen világnézetet igyekeznek követni, általában meg vannak győződve arról, hogy a gondolatok és az elképzelések a világ összefüggéseiben nem játszanak nagyobb szerepet azon túl, hogy az emberi lélekben vannak. Akiknek ez a világnézetük, úgy vélik, hogy a gondolatok és elképzelések, mint ideák csak annyiban válnak a világ részévé, amennyire az embereknek sikerül érvényesíteni a világban ezeket érzékelhető tettek által. Az antropozófiai gondolkodásmód feltételezi: tisztában vagyunk azzal, hogy gondolataink és elképzeléseink nem csak olyan tettek által válhatnak valóra, amelyeket az érzékelhető világban teszünk, hanem más utakon is. Ebből az életszükségyszerűségből eredően az antropozófusnak tudnia kell azt, hogy éberem őrködve részt kell vennie az idők jeleinek felismerésében. Sok minden történik a világ fejlődésében. Az embernek, különösen a mai idők emberének kötelessége megérteni, hogy mi megy végbe a világ fejlődésében, melynek ő maga is részese.

3 Az egyes emberekre vonatkozóan mindenki tudja, hogy az ember fejlődését kell figyelembe vennünk, nem csak az őt körülvevő külső tényeket. Első megközelítésben gondoljunk csak arra, hogy az érzékelhető világban most történő események és létrejövő körülmények egyformán körülveszik az öt, tíz, húsz, harminc, ötven és hetven éves embereket. Mégis, egyetlen normális ember sem fogja azt kívánni, hogy az öt, tíz, húsz, harminc, ötven és hetven éves ember ugyanúgy viszonyuljon ezekhez. Az ember fejlődésére tekintve lehet csak meghatározni azt, hogy hogyan kell neki reagálnia a külső körülményekre. Az egyes embernél ezt mindenki elismeri. De ahogyan az egyes ember bizonyos fejlődésen megy keresztül, és erői különbözőek a gyermekkorban, élete közepén és az öregkorban, ugyanúgy az emberiségnek is mindig változóan más erői vannak a fejlődése folyamán. Alszunk a világ fejlődésében, ha nem vesszük észre, hogy az ember más a XX. században, mint amilyen a XV. században volt – a Golgotai Misztérium idejéről, vagy az azt megelőző korszakról nem is beszélve. Korunk legnagyobb hiányossága, és tévedések, zűrzavar forrása, hogy nem akarják figyelembe venni azt, amit most mondtam, és azt hiszik, lehet elvontan beszélni az emberről vagy az emberiségről, és nem kell figyelembe venni, hogy az emberiség is egy fejlődési folyamaton megy keresztül.

4 Feltehetjük a kérdést: Hogyan lehet jobban betekintést nyerni ezekbe a dolgokba? Többször volt már szó arról, ami fontos ennek fejlődésében. A görög-latin kortól a Krisztus előtti VIII. századtól körülbelül a Krisztus utáni XV. századig terjedő időszakot az értelmi lélek korának nevezzük, és a XV. századtól kezdve a tudati lélek korának. Ezzel egy lényeges folyamatot jellemeztünk az emberiség fejlődésében, különösen a mai korra vonatkozóan. Ezáltal tudjuk, hogy a XV. századtól egészen a 4. évezredig, a 4. évezred kezdetéig a tudati lélek a legfőbb erő, ami számít az emberiség fejlődésének folyamatában. A szellemtudományban, az igazi szellemtudományban azonban nem szabad megállnunk az általánosításnál vagy az elvont gondolatoknál. Mindig arra kell törekednünk, hogy konkrét tényekkel foglalkozzunk. Az elvonatkoztatások, absztrakciók csak annak hasznosak, aki szokványos kíváncsiságát akarja kielégíteni. Ha a szellemtudományt élettartalommal, életerővé akarjuk tenni, akkor a komolyságnak nagyobbak kell lennie mint a kíváncsiságnak, s így nem állhatunk meg a pusztán absztrakciónál, ahogy mondtam. Nagyon helyes és fontos, ha tudjuk, hogy a tudati lélek korszakában élünk, és hogy elsősorban ennek kialakításával kell foglalkoznunk, de ne álljunk meg ezen a ponton.

5 Ha előbbre akarunk jutni a szemléletünkben, akkor mindenekelőtt az ember lényét kell jobban szemügyre vennünk. A mai embernek a szellemtudomány szerint négy része van, felülről lefelé tekintve: az én, az asztrálest, az étertest - melyet nemrég képzőerőtestnek is neveztem, és a fizikai test. Az emberi természet e négy tagjából valójában csak az én az, amelyben lelkiileg-szellemileg élünk és cselekszünk. Az ént a Föld-fejlődés folyamán, az azt irányító formaszellemek által kaptuk. Minden, ami a tudatunkba jut, az lényegében az én által kerül tudatunkba, és ha az én kibontakozása során nem tud kapcsolatban maradni a külső világgal (lényünk említett részein keresztül), akkor épp olyan kevésbé tudjuk fenntartani tudatunkat, mint az alvás és a felébredés között. Az én köt össze bennünket környezetünkkel. Az asztrálestet a Hold-fejlődés alatt kaptuk, amely a Föld-fejlődést megelőzte. Az étertest a még korábbi Nap-fejlődésből származik, a fizikai test kezdeménye pedig azelőtt, a Szaturnusz-korban alakult ki.

6 Ha az emberi lény ezen testeinek leírását „A szellemtudomány körvonalai” (Geheimwissenschaft im Umriss, 1910, GA 13) című könyvemben tanulmányozzák, láthatják, milyen bonyolult módon jött létre a mai ember a négy jellemzett lénytag összekapcsolódása által. Ugye látjuk a szellemtudomány által felismerhető tényekből, hogy az emberi lény hármasként tagolásán a hierarchiák valamennyi szellemi lényre közreműködött?! Ugye látjuk, hogy nagyon, nagyon bonyolult képződmény az, ami fizikai, éter- és asztrálestként körülvesz bennünket?! A hierarchiák azonban nem csak közreműködtek a burkaink létrehozatalában, hanem még mindig dolgoznak ezekben. Aki azt hiszi, hogy az ember csupán csont, vér és hús összessége, amelyet a szokványos természettudomány, a fiziológia vagy biológia vagy anatómia ír le, az nem érti az emberi lényt.

7 Ha közelebbről tanulmányozzuk ezeknek az emberi burkoknak a valóságát, akkor látjuk csak igazán az emberi buroklényt, akkor látjuk hogyan hatnak egymásban a magasabb hierarchiák szellemi lényei, ahogy tervszerűen és bölcsen hatnak együtt mindabban, ami testi burkainkban történik tudomásunk nélkül. „A szellemtudomány körvonalai”-ban nyújtott vázlatos leírásból látható, hogy részleteiben milyen bonyolult lehet a magasabb hierarchiák szellemeinek együttműködése az ember létrehozatala érdekében. De ha meg akarjuk érteni az emberi lényt, akkor egyre konkrétan kell foglalkoznunk ezekkel a részletekkel.

8 Ezen a téren azonban nagyon nehéz konkrét kérdéseket feltenni. Borzasztóan összetettek ezek a konkrét kérdések. Gondoljuk csak el, hogy valaki azt kérdezné: Mit tesznek az emberiség jelenlegi fejlődési folyamatában, most 1918-ban a szeráfok és a dűnamiszok hierarchiájának szellemi lényei az emberi étertestben? Mert ezt a kérdést ugyanúgy fel lehet tenni, mint azt, hogy mondjuk esik-e az eső most Lugánóban vagy sem. Mindenesetre egyik kérdésre sem lehet csupán gondolkodással, elméletileg válaszolni, hanem csak úgy, ha a tényekre tekintünk. Ha meg akarjuk tudni, hogy esik-e most az eső Lugánóban, tudakozódnunk kell, táviratilag vagy más módon. Ugyanígy meg kell vizsgálnunk a tényeket, ha választ akarunk kapni arra a kérdésre, hogy mi a mai feladata a bölcsesség szellemeinek, vagy a trónoknak például az emberi étertestben. De egy ilyen kérdés rendkívül bonyolult, és csak közelíteni lehet azokhoz a területekhez, ahonnan ilyen kérdések erednek. Tulajdonképpen ezen a téren gondoskodtak arról, hogy az ember ne nőjön bele a szárnyaival az égi birodalmakba, és ezáltal a megismerés utáni törekvésében ne váljon büszkévé és önteltté.

9 Abban tudunk tisztán látni, ami a hozzánk közel lévő lényekre, a bennünket közvetlenül érintő hatásokra vonatkozik. De ezeket kell is, hogy tisztán lássuk, ha nem akarjuk átaludni a jelentőségét annak, hogy behelyeztek bennünket az emberi fejlődésbe. Ezért olyan kérdéssel szeretnénk foglalkozni, amely nem annyira bizonytalan, határozatlan, mint az a kérdés, hogy „Mit tesznek a dűnamisz szellemek és a trónok a mai étertestünkben?”, és ugyanakkor konkrét is. Ez a másik kérdés, amely nem annyira bizonytalan, határozatlan, sőt a mai embernek éppen hogy foglalkoznia kell vele: Mit tesznek az emberhez legközelebb tevékenykedő lények, az angyalok az emberi asztráltestben, jelenlegi korunkban?

10 Az asztráltest az embernek az a része, amely a legközelebb van az emberi énünkhöz. Ezért bízhatunk abban, hogy a feltett kérdésre érkező válasz fontos lesz számunkra. Az angyalok lényei alkotják a közvetlenül az emberi hierarchia fölött tevékenykedő hierarchiát. Szerény kérdést teszünk fel tehát, és látni fogjuk majd, hogy nagyon fontos lesz számunkra ennek a kérdésnek a megválaszolása: Mit tesznek az angyalok az emberi asztráltestben az emberiség jelenlegi korszakában (amely a XV. századdal kezdődött, és a XX. századot is átölelve a 4. évezredig tart) ?

11 Mit lehet arról mondani, hogy hogyan lehet egy ilyen kérdésre válaszolni? Csak azt mondhatjuk: A szellemi kutatás, ha komolyan vesszük, nem a szavakkal vagy a képzetekkel való játék, hanem tényleg behatol azokra a területekre, ahol a szellemi világ láthatóvá válik. Így jól látható egy ilyen közeli folyamat.

De ezt a kérdést valójában csak a tudati lélek korszakában lehet megválaszolni összefüggéseiben.

12 Gondolhatják, hogy valószínűleg lenne már válasz erre a kérdésre, ha más korszakokban is fel lehetett volna tenni, és keresték volna rá a választ. De sem az atavisztikus tisztánlátás korszakában, sem a görög-latin kultúra idején nem lehetett válaszolni erre a kérdésre, mert azok a képek, amelyek az atavisztikus tisztánlátás idején felmerültek az emberi lélekben elsötétítették az asztrálestünkben működő angyalok tetteinek megfigyelését. Semmit sem lehetett látni, pontosan azért, mert az emberben ott voltak azok a képek, amelyeket az atavisztikus tisztánlátás nyújtott. A görög-latin korszakban pedig a gondolkodás még nem volt olyan erős, mint most. Aztán megerősödött a gondolkodás, különösen a természettudományos korszak következtében erősödött, s így a tudati lélek korszaka az, amelyben tudatosan be is lehet hatolni egy ilyen kérdés területére. Éppen ebben kell megmutatkoznia a szellemtudományunk életre irányuló gyümölcsöző képességének, hogy nem elégszünk meg elméletekkel, hanem olyan dolgokat tudunk mondani, amelyek jelentős hatással vannak az életre.

13 Mit tesz az angyal az asztrálestünkben? Erről csak úgy tudunk meggyőződni, ha felemelkedünk egy bizonyos fokú tisztánlátó megfigyeléshez, vagyis ha látjuk, hogy mi zajlik le az asztrálestünkben. A kérdés megválaszolásához tehát el kell jutnunk legalább egy bizonyos fokú imaginatív felismerésig. Akkor láthatjuk, hogy az angyali hierarchia lényei – és bizonyos módon minden angyal, akinek megvan a személyes feladata az egyes emberekkel, illetve együttes hatásuk által is – az angyalok képeket alkotnak az emberi asztrálestben. Ezeket a képeket a formszellemek vezetése alatt alakítják. Ha nem emelkedünk fel az imaginatív megismerésig, akkor nem tudjuk, hogy folyamatosan képeket alkotnak az asztrálestünkben. Azok létrejönnek, majd újra eltűnnek. Ha nem formálódnának meg ezek a képek, akkor nem fejlődhetne az emberiség a jövőben a formszellemek szándékainak megfelelően. Amit a továbbiakban el akarnak érni velünk a formszellemek a Földfejlődés végére, azt először képekben kell kifejlesztetniük, és ezekből a képekből születik majd az átalakult emberiség, a valóság. Már ma is alakítják a formszellemek ezeket a képeket az asztrálestünkben az angyalok által. Az angyalok az emberi asztrálestben képeket formálnak, olyan képeket, amelyeket el lehet érni a tisztánlátó képességig fejlesztett gondolkodással. És ha követjük ezeket a képeket, amelyeket az angyalok az emberi asztrálestben alkotnak, láthatjuk, hogy ezek a képek meghatározott impulzusok, meghatározott elvek szerint alakulnak, oly módon, hogy erőket hordoznak az emberiség jövőbeni fejlődése számára. Ha megfigyeljük az angyalokat ebben a munkájukban (bármilyen furcsán hangzik is ez, ezt mondhatjuk), láthatjuk, hogy munkájuknak határozott céljuk van az emberiség jövőbeni szociális életének alakításában. Azért akarnak ilyen képeket teremteni az emberi asztrálestben, hogy az emberi együttélés szempontjából meghatározott szociális viszonyokat hozzanak létre a jövőben.

14 Az emberek szembeszegülhetnek elismerni azt, hogy az angyalok a jövőbe mutató ideálokat akarnak életre kelteni bennük, ez azonban mégis így van.

Ezeket a képeket az angyalok azon alapelvek szerint formálják, hogy a jövőben senki sem élhet nyugodtan boldogsága élvezetében, ha mások mellette boldogtalanok. Az igazi testvériség törekvése éltetik, az emberek közötti teljes egyenlőség törekvését, a helyesen értelmezett testvériséget éltetik a fizikai életben megnyilvánuló szociális viszonyainkban. Ez az egyik szempont, amiben megmutatkozik, hogy az angyalok képeket alkotnak az emberi asztráltestben.

15 Él azonban egy másik törekvés formáló hatása is az angyalok munkájában: nem csak a külső szociális életre vonatkozóan követnek határozott célokat, hanem bizonyos célok szerint hatnak az emberi lélekre, befolyásolják az emberek lelki életét. A lelki életünkre vonatkozóan az a céljuk az asztráltestbe nyomódó képeik által, hogy a jövőben minden ember lássa az istenit embertársában.

16 Tehát változásnak kell bekövetkeznie az angyalok szándéka szerint. Olyan változásnak, hogy a jövőben sem elméletileg, sem gyakorlatilag ne tekintsünk úgy embertársainkra, mint egy magasabb rendű állatra, amelynek csupán fizikai minőségeit szemléljük, hanem azzal a teljességet hordozó érzéssel léphessünk minden embertársunk elé: „Ebben az emberben megjelenik valami, ami az isteni világalapból nyilvánul meg, megnyilvánul a hús és vér által.” Az angyalok azt helyezik a képekbe, hogy az embert a szellemi világból megnyilvánuló képként fogjuk fel, amilyen komolyan csak lehet, amilyen erősen lehet, és amennyire megértően csak lehetséges.

17 Ha ez megvalósul, annak határozott következménye lesz majd. Az emberiség életének fejlődésében a szabad vallásosság egésze azon fog alapulni, hogy minden emberben felismerjük az Istenség képmását, nem csak elméletben, hanem a közvetlen életgyakorlatunkban. Akkor nem létezik majd semmiféle vallási kényszer, akkor nem lesz szükség vallási kényszerre, mert az emberek közötti találkozás a kezdetétől fogva egy vallásos cselekedet lesz, egy szentség lesz, és senkinek sem lesz szüksége arra, hogy egy a fizikai síkon külső berendezkedéseivel működő különleges egyház által tartsa fenn vallási életét. Ha helyesen értelmezi önmagát az egyház, csak egyetlen célja lehet, hogy szükségtelenné tegye magát a fizikai síkon azáltal, hogy az egész életet az érzékfeletti kifejezőjévé tesszük.

18 Az a törekvés él az angyalok munkájában, hogy a vallási élet teljes szabadságát sugározzák az emberek felé. Van azonban egy harmadik céljuk is: lehetővé tenni az ember számára, hogy gondolkodása révén eljusson a szellemihez, a szakadékot áthidalva a gondolkodás útján élje át a szellem valóságát. Szellemtudomány a szellem számára, vallásszabadság a léleknek, és testvériség a testnek. Ez hangzik a szellemi világ harmóniájaként az angyalok munkája által az emberi asztráltestekben. Csak magasabb fokra kell emelnünk öntudatunkat, s akkor az angyalok csodálatos munkaterébe helyezve érezhetjük magunkat az emberi asztráltestben.

19 Mi a tudati lélek korszakában élünk, és ebben a korban az angyalok az emberi asztráltestben azt teszik, amit leírtam. Az embereknek fokozatosan egyre jobban meg kell érteniük ezt, amiről beszéltem. Ez az emberi fejlődés folyamatának része.

Hogy jut az ember odáig, hogy olyat mondjon, mint amit az imént fejeztem ki? Hol fedezhetjük fel ezt a tevékenységet? Manapság még csak az alvó emberben, az elalvás és a felébredés közötti állapotban, valamint az ébredés állapotában. Sokszor említettem már, hogy az emberek átalusszák életük legfontosabb pillanatait annak ellenére, hogy ébren vannak. Nem örülhetünk neki, de biztosíthatom Önöket arról, hogy aki ma öntudatosan él, az sok-sok ilyen alvó embert találhat. Ezek hagyják, hogy történjen a világban az, ami történik, nem érdeklődnek iránta, nem törődnek vele, nem kapcsolódnak hozzá. A világ nagy eseményei gyakran úgy mennek el mellettük észrevétlenül, mint az alvó ember mellett az, ami a városban történik, holott ők látszólag ébren vannak. Viszont éppen akkor, amikor az emberek ébren átalszanak valami fontosat, megmutatkozik az angyalok fontos munkája asztráltestükben, teljesen függetlenül attól, hogy erről ők tudomást akarnak-e szerezni vagy sem.

20 Az ilyen dolgok gyakran úgy játszódnak le, hogy számunkra rejtélyesnek és ellentmondásosnak látszanak. Így egyes embereket méltatlannak tartunk arra, hogy ilyen vagy olyan módon kapcsolatba lépjenek a szellemi világgal. A valóságban azonban az illető ebben az inkarnációjában csupán egy álomszuszék, aki mindent átalszik, ami körülötte történik, de az asztráltestében az emberiség jövőjén dolgozik az angyal az angyalok közösségéből eredően. Ennek ellenére az ember használja az asztráltestét, és ezt megfigyelhetjük az asztráltesten. Épp ezen múlik, hogy az ilyesmi behatol-e az emberi tudatba. A tudati lelket fel kell emelni annak az elismeréséhez, amit csak ezen a módon lehet megtalálni.

21 Mindezek után meg fogják érteni, hogy felhívom a figyelmüket arra, hogy a tudati lélek korszaka egy meghatározott esemény felé törekszik, és mivel a tudati lélekkel van teendők, az emberektől fog függni, hogy ez az esemény az emberi fejlődés folyamatában hogyan fog lejátszódni. Ez az esemény jöhet egy évszázaddal korábban vagy később, de be kell következnie az emberi fejlődés folyamán. Ezt az eseményt a következő módon lehet jellemezni: az emberek egyedül a tudati lélek révén, a tudatos gondolkodás által el kell jussanak arra a szintre, hogy látják, hogyan készítik elő az angyalok az emberiség jövőjét. Amit a szellemtudomány tanít erről, annak az emberiség gyakorlati életbölcességévé kell válnia, olyan életbölcességgé, amely azt a meggyőződést sugározza: ez a saját bölcsességünk, azáltal, hogy elismerjük, az angyalok akarják azt, amit jellemeztem.

22 A szabadságához közelítve az ember annyira előrehaladott, hogy teljesen tőlünk függ, átalusszuk-e ezt a bizonyos eseményt, vagy teljes tudatossággal haladunk feléje. Mit jelent számunkra az: teljes tudatossággal haladni efelé? Teljes tudatossággal haladni ezen esemény felé azt jelenti, hogy tanulmányozhatjuk a szellemtudományt, ami jelen van. Valójában nem kellene egyebet tennünk, mint a szellemtudományt tanulmányozni. Ha emellett még mindenféle meditációt is végzünk, ha figyelembe vesszük mindazt, amit „A magasabb világok megismerésének útja” című könyvemben leírtam (GA 10), ezzel elősegíthetjük a dolgot. De a legszükségesebb megtörténik már akkor, ha tanulmányozzuk a szellemtudományt, és azt megfelelő tudatossággal megértjük.

Tisztánlátó képesség nélkül is lehet ma már a szellemtudományt tanulmányozni, erre minden ember képes, aki nem gördít előítéleteket saját útjába. És ha az emberek a szellemtudományt alaposabban tanulmányozzák, ha elsajátítják a fogalmakat és ideákat, amelyeket a szellemtudomány nyújt, akkor olyan éberré válnak a tudatukban, hogy bizonyos eseményeket nem fognak átaludni, hanem éberén fogják azokat átélni.

23 Pontosabban is jellemezhetjük ezeket az eseményeket, mert tulajdonképpen csak előkészület az, hogy tudjuk, mit tesz az angyal. A lényeg az, hogy egy bizonyos időpontban hármasság történik. Ahogy mondtam, az emberek magatartásától függ, hogy ez korábban lesz vagy később, legrosszabb esetben pedig egyáltalán nem következik be. Annak kell bekövetkeznie, hogy az emberiség számára egy hármasság nyilvánuljon meg az angyalok világa által. Elsőként az mutatkozik meg, hogy hogyan lehet valójában az emberi természet mélyebb rétegeit megismerni a legközvetlenebb emberi érdeklődés által. El fog érkezni egy időpont, amit nem szabad átaludnunk, amikor az angyalaink által olyan ösztönző törekvéseket fogadhatunk a szellemi világból, amelyek arra készítetnek bennünket, hogy sokkal mélyebb érdeklődéssel forduljunk embertársaink felé, mint amennyire manapság hajlandók vagyunk. Ennek az embertársaink iránti fokozott érdeklődésnek nem csak olyan szubjektív módon kell kialakulnia, ahogy azt magunkban kényelmesen fejlesztjük, hanem egy lökéssel, mely által a szellemi világ megsúg nekünk egy bizonyos titkot arról, hogy mi rejlik a másik ember lényében. Itt egészen konkrét dologra gondolok, nem valamilyen elméleti megfontolásra, hanem arra: az emberek megtapasztalnak valamit, ami minden emberi lényre tekintve érdekelheti őket. Ezt elsősorban a szociális élet fogja létrehozni.

24 A második az lesz, hogy az angyal a szellemi világból megcáfolhatatlanul megmutatja az embernek, hogy a Krisztus-impulzusnak minden egyéb mellett a teljes vallásszabadság is feltétele, és hogy csak az az igazi kereszténység, amelyik lehetővé teszi a teljes vallási szabadságot. A harmadik pedig a világ szellemi természetébe való betekintés.

25 Ahogy mondtam, ennek az eseménynek úgy kell bekövetkeznie, hogy az ember tudati lelke kapcsolatot teremtsen vele. Ez következik az emberiség fejlődésében, mert folyamatosan ezen dolgozik az angyal az emberi asztráltestben létrehozott képei által. De felhívom a figyelmüket arra, hogy ez az eljövendő esemény már az emberi akaratba van helyezve. Persze az emberek elmulaszthatnak bizonyos dolgokat, és sokan el is mulasztanak manapság sok mindent abból, aminek el kell vezetnie az említett időpont éber átéléséhez.

26 Tudjuk azonban, hogy a világ fejlődésén más fajta lények is működnek, akiknek az az érdeke, hogy az embert letérítsék útjáról – ezek az ahrimáni és luciferi lények. Amiről az előbb beszéltem, az az ember isteni fejlődésében rejlik. Valójában az embernek el kellene jutnia odáig, ha teljesen átadná magát igazi természetének, hogy rátekinthet arra, amit az angyal kibontakoztat az asztráltestében. De a luciferi fejlődés arra irányul, hogy az embert megakadályozza abban, hogy az angyali hierarchia munkájába bepillantást nyerjen.

A következő módon akadályozzák ezt a luciferi lények: gátolják az emberi szabad akaratot. Megpróbálnak sötétséget árasztani az ember szabad akaratának működésére úgy, hogy az embert jó lényé formálják ugyan - Lucifer tulajdonképpen ebből a szempontból a jót akarja az emberben, a szellemit akarja -, de automatikussá akarja tenni az embert, szabad akarat nélkülivé; jó elvek szerint a tisztánlátás képességéhez juttatni az embert, de bizonyos értelemben automatikusan. A luciferi lények el akarják venni az embertől a szabad akaratát, a gonosz lehetőségét. Olyanná akarják tenni az embert, aki a szellemiből cselekszik, de csak szellemi képmásként cselekszik, szabad akarat nélkül. Automatává akarják tenni az embert.

27 Ez a fejlődés bizonyos titkaival függ össze. Amint tudjuk, a luciferi lények más fejlődési fokon visszamaradt lények, akik idegenszerűséget hoznak a rendes fejlődésbe. A luciferi lények nagyon igyekeznek az embert megragadni úgy, hogy ne jusson el a szabad akarathoz, mert ők sem küzdötték ki maguknak a szabad akaratot. A szabad akaratot csak a Földön lehet elérni, ők azonban nem akarnak a Földdel semmiféle közösséget, csak a Szaturnusz-, a Nap- és a Hold-fejlődést akarják, meg akarnak állni ezeknél, és a Föld-fejlődéssel semmilyen kapcsolatba nem akarnak kerülni. A luciferi lények tulajdonképpen gyűlölik az emberi szabad akaratot. Magas szellemi fokon működnek, de automaták módjára cselekszenek – ez rendkívül fontos –, és az embereket is a maguk szintjére, a maguk szellemi magasságába akarják emelni. Automatává akarják tenni az embert; szellemivé, de automatává. Ebből az a veszély fakad, hogy ha az ember szellemileg automatikusan cselekvő lényé válik, még mielőtt a tudati lélek teljes erejével élni tudna, akkor átalussza azt a kinyilatkoztatást, amelynek be kell következnie, ahogy az imént jellemeztem.

28 Ez ellen azonban az ahrimáni lények is tevékenykednek. Ők nem arra törekszenek, hogy rendkívül szellemivé tegyék az embert. Arra törekszenek, hogy kiöljék az emberből azt a tudatot, hogy ő szellemi lény. Azt akarják elhitetni az emberrel, hogy ő csupán egy tökéletesen kifejlődött állat. Ahrimán tulajdonképpen a materialista darwinizmus nagy mestere, és a földi fejlődési folyamatban nagy tanítója is mindazoknak a technikai és gyakorlati tevékenységeknek, amelyek csak az érzékek által közvetített külső életet engedik érvényre jutni, amelyek csak egy széles körben elterjedt technikát akarnak, hogy rafinált módon az ember is ugyanazokat az evési, ivási és egyéb szükségleteit elégítse ki, mint amelyeket az állat is kielégít. Az ahrimáni szellemek arra törekszenek a korunkban mindenfajta rafinált tudományos eszközzel a tudati lélekben, hogy elsötétítsék és kiöljék az emberből annak tudatát, hogy ő az Istenség képmása.

29 A korábbi időszakokban az ahrimáni lények semmit sem értek volna el azzal, hogy eltakarják a valóságot az emberek előtt ehhez hasonló elméletekkel. Miért? A görög-latin korszakban, de még inkább a régi időkben, amikor az ember még rendelkezett atavisztikus tisztánlátással és képekkel, mindegy volt, hogy hogyan gondolkodott az ember. Akkor ott voltak neki a maga képei, és ezeken a képeken keresztül belátott a szellemi világba. Amit Ahrimán az állatokhoz való viszonyáról

közölt volna vele, annak semmilyen jelentősége nem lett volna az életmódjára. A gondolkodás csak az Atlantisz utáni ötödik korszakban, a mi időszakunkban, a XV. század óta erősödött meg – úgy is mondhatnánk, hogy az erőtlenségében erősödött meg. Csak azóta alkalmas a gondolkodás arra, hogy a tudati lelket bevigye a szellemi világba, de arra is, hogy megakadályozza a tudati lélek bejutását. Csak most éljük át azt a korszakot, amikor egy tudományos elmélet megfosztja az embert isteni jellegétől és az Istenség tapasztalásától. Ez csak a tudati lélek korában lehetséges. Ezért igyekeznek az ahrimáni szellemek ilyen tanokat terjeszteni, amelyek elsötétítik az ember isteni eredetét.

30 Az ember normális isteni fejlődési útjával ellentétes törekvésből ismerhetjük fel, hogy hogyan kell viszonyulnunk az élethez, hogy ne aludjuk át azt, amiről szó volt, aminek kinyilatkoztatásként kell megjelennie az emberiség fejlődésében. Fel kell figyelni erre a veszélyre, máskülönben nagy veszélynek tesszük ki magunkat azáltal, ami bekövetkezik a jelentőségteljes esemény helyett, melynek hatalmas erővel kell beavatkozni a Föld fejlődésének jövőjébe.

31 Bizonyos szellemi lények az ember által érik el fejlődésüket, azáltal, hogy az ember velük együtt fejlődik. Az angyalok, akik az ember asztráltestében képeket hoznak létre, nem játékból alkotják ezeket a képeket, hanem hogy elérjenek ezzel valamit. De amit el kell érniük, annak a Földön élő emberiségben kell létrejönnie. Hiszen az egész történelem csak játékká válna, ha az emberiség, miután elérte a tudati lélek fokát, az egész ügyet figyelmen kívül hagyná. Az egész csak játékká válna! Az angyalok csak játszanának az emberi asztráltestben. Ez csak azáltal válik komollyá, hogy magában az emberben válik valósággá. Látható ebből, hogy az angyalok munkája minden tekintetben komoly kell legyen. Képzeljük el, mi történne a létezésünk hátterében, ha az emberek álmatagsága játékká tenné az angyalok működését.

32 És ha ez mégis megtörténne, ha a földi emberiség ragaszkodna ahhoz, hogy átaludja a jövőendő fontos szellemi eseményét? Ha mondjuk, átaludnánk a vallási szabadságra vonatkozó eseményt, ha átaludnánk a Golgotai Misztérium megisméltetését az éteri síkon, az éteri Krisztus megjelenését, amelyről már sokat beszéltem, vagy más eseményeket aludnánk át, akkor azt, amit az angyalok az emberi asztráltestben létrehozott képekkel akarnak elérni, más utakon kellene elérniük. És ha az emberek nem engedik elérni ezt az asztráltestükben azáltal, hogy éberré válnak, akkor az angyalok az alvó emberi testekben igyekeznének megvalósítani szándékaikat. Tehát amit az emberek éber állapotban átalusznak, és az angyalok ezáltal nem érhetnek el, azt az angyalok az ágyban fekvő és alvó ember fizikai és étertestében érnék el. Az alvó ember fizikai és étertestében keresnék azokat az erőket, amellyel elérhetik céljukat. Amit az ébren lévő emberek nem engednek elérni, miközben az éber lelkek benne vannak az étertestükben és a fizikai testükben, azt az alvó étertesttel és fizikai testtel érik el, amikor az emberek alszanak és énjükkel, asztráltestükkel kint vannak a fizikai- és étertestből, holott ébren kellene lenniük.

33 Ez nagy veszélyt jelent a tudati lélek korszakában. Ez az az esemény, ami meg is történhet, ha az emberek nem fordulnak a szellemi élet felé a 3. évezred kezdete előtt. Már csak rövid idő van hátra a 3. évezred kezdetéig, ami 2000-ben kezdődik. Előfordulhat, hogy az angyaloknak az éber emberek helyett az emberek alvó testeivel kell elérniük azt, amit a tevékenységük által el kell érniük; hogy az angyaloknak ki kell vonniuk minden tevékenységüket az ember asztráltestéből, és alá kell merülniük az étertestbe, hogy megvalósíthassák feladatukat. De akkor ebben nem venne részt az ember! Így az étertestben kellene megvalósulnia ennek, amikor az ember nincs ott, mert ha éber állapotban ott lenne, megakadályozná ezt.

34 Eddig ennek az általános ideájáról beszéltem. De vajon mi lenne a következménye annak, ha az angyaloknak ezt a munkát valóban az alvó ember fizikai és étertestében kellene elvégezniük? Ezáltal feltartóztathatatlanul bekövetkezne egy hármass esemény az ember fejlődésében. Először is az alvó emberi testekben, amikor az ember énjé és asztrálteste nincs jelen, létrejönne valami, amihez nem szabadon jutna, hanem amit felébredéskor készen ott találna. Mindig ott találná készen. Ez ösztönné válik a szabadság tudata helyett, de ezáltal ártalmas. Ezzel az a veszély fenyeget, hogy károsra válnak bizonyos ösztönös megismerések, amelyek el kell jussanak az emberhez a születés és a fogantatás titkairól, az egész szexuális életről. Ez a veszély bizonyos angyalok által következne be, akik maguk is átmennének bizonyos változáson, amiről nem beszélhetek, mert ez a változás a beavatási tudomány azon magasabb titkaihoz tartozik, amelyekről ma még nem lehet beszélni. De azt bizony mondhatjuk, hogy az emberiség fejlődésén belül romboló módon lépnének fel a szexuális életből és a szexualitásból eredő ösztönök, ahelyett, hogy világos, éber tudatnál hasznos módon jelentkeznének. Ezek az ösztönök nem csak eltévelyedéseket jelentenének, hanem átmennének a szociális életbe is, és ott a szociális életet formáló módon hatnának; ami a szexuális élet következtében az emberek vérébe jutna, főleg arra ösztönöznék az embereket, hogy semmilyen testvériséget ne bontakoztassanak ki a Földön, hanem lázadjanak fel mindig a testvériség ellen. Mindez azonban ösztön lenne.

35 Tehát eljön a döntő pont, ahol még lehet jobbra fordulni, de ebben ébernek kell lenni; vagy lehet balra fordulni, és lehet aludni, viszont akkor olyan ösztönök lépnek fel, amelyek szörnyűek lesznek. Mit fognak mondani a természettudósok, amikor ilyen ösztönök fellépnek? Azt fogják mondani, hogy ez egy természeti szükségszerűség, ennek be kellett következnie, mert ez az emberiség fejlődéséhez tartozik.

36 A természettudomány nem alkalmas arra, hogy felhívja a figyelmet az ilyen eseményekre, mert a természettudomány alapján az is megmagyarázható lenne, ha az ember angyalá válna, de az is, ha ördöggé változna. A természettudomány ugyanazt mondaná mindkettőről: „A korábbiból ered a jelenlegi” – az okozati természetmagyarázat nagy bölcsessége ez! A természettudomány nem fog semmit sem észrevenni erről az eseményről, amelyről beszéltem Önöknek, mert magától értetődőnek tekintené, ha az ember szexuális ösztöne által félig ördöggé válna, természeti szükségszerűségnek tekintené ezt. Tehát természettudományosan

egyáltalán nem lehet a dolgot magyarázni, mert bárhogy is lesz, a természettudomány számára minden megmagyarázható. Az ilyen dolgokat csak szellemi megismeréssel, érzékfeletti megismeréssel lehet átlátni. Ez az egyik dolog.

37 A másik az, hogy ebből a tevékenységből, amely változást idéz elő az angyalokban, következik még valami az emberiség számára: bizonyos gyógyszerek ösztönyszerű megismerése, de ártalmas megismerése. Mindaz, ami az orvostudománnyal függ össze, óriási támogatást kap majd, borzasztó nagy támogatást materialista módon. Az ember ösztönösen betekintést nyer majd bizonyos szubsztanciák és kezelések gyógyító erejébe, de ezzel rettenetes károkat fog okozni, miközben hasznosnak nevezik a káros hatást. A betegséget egészségnek fogják nevezni, mert azt látják majd, hogy alkalmazni lehet bizonyos kezeléseket, amelyek tetszetősek. Egyszerűen tetszeni fog az embereknek az, ami egy bizonyos irányban az egészségtelenhez vezet. Tehát fokozódni fog bizonyos eljárások és kezelések gyógyító erejének ismerete, de ez nagyon ártalmas utakra téved. Mert az ember elsősorban ösztönösen tudja meg, hogy bizonyos anyagok és eljárások alkalmazásával milyen betegségeket lehet előidézni, és teljesen önző szempontokból lehet majd bizonyos betegségeket előidézni vagy nem előidézni.

38 A harmadik dolog, ami bekövetkezik, az lesz, hogy az ember olyan erőket fog megismerni, amelyekkel bizonyos rezgések összhangba hozásával könnyedén hatalmas mechanikai erőket fog tudni felszabadítani a világban. Ösztönösen megtanulja az ember megismerni, hogy hogyan lehet a gépeket, a mechanikát szellemileg irányítani, és ezáltal az egész technika sivárrá válik, züllött irányba megy. Az emberi önzésnek azonban nagyon jól szolgál majd és tetszeni fog ez a züllött irány.

39 Ez a lét fejlődési folyamatának tárgyilagos megismeréséből fakad, egyfajta életfelfogás, amit csak az tud igazán értékelni, aki felismeri, hogy a szellem nélküli életfelfogás ezeket a dolgokat nem láthatja tisztán. Ha egyszer létrejönne az emberiséget károsító orvoslás, a szexuális ösztönök borzalmas eltévelyedése, a borzalmas üzelmek a tiszta világmechanizmusban a természeti erők szellemi erők által történő felhasználásával, a szellemet nélkülöző életszemlélet nem látná át mindezt, nem látná, hogy tévúton jár – ugyanúgy, mint ahogy az alvó ember sem láthatja a betörő közeledését, aki ki akarja rabolni, legfeljebb később veszi észre, hogy mi történt, amikor már felébredt. De akkor ez egy nagyon szörnyű ébredés lenne az emberiség számára: az ember gyönyörködne abban, hogy ösztönösen bővítheti ismereteit egyes eljárások és szubsztanciák gyógyító erejének megismerésében, és rendkívül jó érzés töltené el szexuális ösztöneinek abnormális kiélésben, és dicsőítené ezeket az eltévelyedéseket, mint magas fokú emberiességet, előítélet-nélküliséget és az elfogulatlanság magasabb fokú formáit. A csúnya bizonyos értelemben széppé válna, és a szép csúnyává, és mindezt észre sem vennénk, mert természeti szükségszerűségnek tekintenénk. Ez azonban eltévelyedés lenne az emberiség útjáról, amely elő van írva az önálló emberi lénynek.

40 Ha kellően át tudjuk érezni, hogy a szellemtudomány hogyan hatja át a gondolkodásmódot, akkor komolyan vesszük az említett összefüggéseket. És ezáltal meríthetjük ebből azt, amit minden szellemtudományos tanításból merítenünk kell, hogy a szellemtudomány elkötelezettséget jelent, az élet iránti elkötelezettséget. Bárhol is vagyunk, és bármiféle tennivalónk van az életben, az a lényeg, hogy gondoljunk mindig arra: antropozófus tudatunk hassa át és világítsa meg cselekedeteinket. Ekkor járulunk hozzá ahhoz, hogy az emberiség a megfelelő módon haladjon fejlődésében.

41 Teljesen tévúton járunk, ha azt hisszük, hogy az igazi szellemtudomány, ha azt komolyan és érdemlegesen fogjuk fel, eltéríthet bennünket az életben a gyakorlati és intenzív munkától. Az igazi szellemtudomány ébreszt, ráébreszt olyan dolgokra, amelyekről ma is beszéltem. Kedves Barátaim! Felmerülhet a kérdés, hogy vajon a tudatos élet ártalmas-e az alvásra? Ha hasonlatként azt nézzük, hogy a szellemi világba való betekintés a megszokott éberséghez képest további éberséget jelent, ahogy a szokványos ébredés is egy ébredés az alvásból, akkor a hasonlat megértéséhez azt is kérdezhetjük, lehet-e az ébrenlét ártalmas az alvásra? Igen, ártalmas lehet, ha rendezetlen. Ha valaki rendben tölti az ébrenlétét, akkor egészségesen fog aludni, de ha valaki az ébrenlétét bóbiskolva, révedezve, vagy lustán, kényelmesen, munka nélkül tölti el, akkor az alvása is egészségtelen lesz. És így van ez azzal az élettel is, amelyet a szellemtudomány által éber létté teszünk. Ha a bennünk élő szellemtudomány által rendes kapcsolatot alakítunk ki a szellemi világgal, akkor – ahogy az alvást szabályozza az egészséges ébrenlét – a mindennapi fizikai élet iránti érdeklődésünket is a helyes irányba tereli a szellemi világhoz fűződő igazi kapcsolatunk.

42 Aki figyeli a mai életet, és nem vesz észre bizonyos dolgokat, az alszik. Milyen büszkék voltak az emberek az életvitelükre, különösen az utóbbi évtizedekben! Végül elérték az elmúlt évtizedekben, hogy akik a leginkább lenézték a szellemit, az ideálokat, éppen azok foglalták el a vezető állásokat. És egészen addig hirdették ezt az életvitelt, amíg az nem rántotta az emberiséget a szakadékba. Épp most kezdik egyesek – a legtöbben ösztönösen – azt károgni, hogy új időnek kell bekövetkeznie, mindenféle új eszméknek kell jönniük, de ez csak károgás, rikácsolás. Ha ezek a dolgok ösztönösen lépnek fel, anélkül, hogy a szellemtudományba tudatosan beleélnénk magunkat, akkor ahelyett, hogy elvezetne a helyes fejlődés irányába, romlásba juttatja azt, amit ébrenlétben kell átélnünk. Aki manapság a megszokott szölamokat hangoztatja, amelyekhez az emberek már régóta hozzászoktak, az néha még elismerést kaphat. De az embereknek alkalmazkodni kell majd ahhoz, hogy más szavakat, más szófordulatokat halljanak, hogy a káosz ismét szociális kozmoszá váljon.

43 Ha ugyanis valamelyik korszakban az emberek, akiknek ébernek kellene lenniük, elmulasztják az éberséget, és nem képesek arra, hogy felismerjék,

minek kellene valójában történnie, akkor nem is fog semmi fontos történni, hanem az előző korszak kísértete jár mindenfelé, mint ahogy sok vallási közösségben ma egyszerűen a múlt kísértetei járnak, mint ahogy mai igazságügyi életünkben is gyakran még a régi Róma kísértete él. A szellemtudománynak éppen ezen a téren kell szabaddá tennie az embert a tudati lélek korszakában, és bevezetnie annak a szellemi ténynek megfigyelésébe, hogy mit tesz az angyal az asztrálestünkben. Elvontan beszélni az angyalokról, ez legfeljebb a kezdet lehet. Azáltal érhetünk el fejlődést, hogy konkrétan beszélünk, vagyis hogy megválaszoljuk a korunkban felmerülő lényeges kérdéseket, amelyek bennünket érintenek. Ez rólunk szól, mert az angyal az asztrálestünkben olyan képeket hoz létre, amelyek lehetővé teszik jövőnk alakítását, az ember fejlődését, amit a tudati lélek által kell elérnünk. Ha nem rendelkezünk a tudati lélekkel, akkor nem kellene törődnünk ezzel, akkor más szellemek, más hierarchiák lépnének közbe, hogy megvalósítsák azt, amit az angyal létrehoz. De miután nekünk kell fejlesztenünk a tudati lelket, más szellemi lények nem lépnek közbe, hogy megvalósítsák azt, amit az angyalok létrehoznak.

44 Természetesen angyalok is működtek az emberi lényben az egyiptomi időkben, de rövidesen más szellemek léptek közbe, és éppen ezáltal homályosult el az emberek atavisztikus tisztánlátó képessége. Az emberek tehát – mert atavisztikus képességük által így látták – szőttek egy fátylat, egy sötét fátyolt, mely eltakarta az angyalok tetteit. De most le kell lepleznünk az angyalok tetteit, és az embernek nem szabad átaludnia azt, amit tudatos életébe hoznak ebben a korszakban, amely a 3. évezred előtt lezárul. Az antropozófiából ne csak tanításokat merítsünk, hanem elhatározásokat is! Ezek tesznek erőssé bennünket, hogy éber emberek lehessünk.

A Verlag Freies Geistesleben kiadó megjegyzése a 44. bekezdéshez: A leiratnak ezen része hiányos, valószínűleg kimaradtak mondatok vagy lényeges mondatrészek. Ez a rész a 10-es és az azt követő bekezdésekkel, valamint „Az ember és az emberiség szellemi vezetése” GA 15, 2. fejezetével együtt értelmezhető.

45 Rászoktathatjuk magunkat, hogy éber emberek legyünk. Sok mindent meg lehet figyelni. Kezdjük mindjárt az éberséggel. Felfedezhetjük, hogy valójában nem múlik el nap, hogy ne történjen valami csoda az életünkben. Fordítva azt is mondhatjuk, hogy ha egy nap nem veszünk észre valamilyen csodát, akkor csak szem elől veszítettük azt. Próbáljuk csak meg este áttekinteni az életünket. Kisebb, nagyobb vagy közepes jelentőségű eseményeket fogunk találni benne, amelyekről azt mondhatjuk: ez egészen különösen lépett az életünkbe, és különösen alakult. Ezt csak akkor érhetjük el, ha elég átfogóan gondolkodunk, ha elég átfogóan tekintünk az élet összefüggéseire lelki szemünkkel. De a megszokott hétköznapi életben ezzel egyáltalán nem foglalkozunk, mert nem szoktuk feltenni a kérdést például: Mi nem jött létre azáltal, hogy azt valami megakadályozta?

46 Többnyire nem törődünk azzal, amit megakadályozott valami, ami ha megtörténik, alaposan megváltoztatta volna az életünket. Amikor valamit kivesznek valahogy az életünkből, a mögött rengeteg minden rejtőzik, ami éberré nevelhet bennünket. Mi minden történhetett volna velem ma? Ha minden este feltesszük ezt a kérdést az egyes eseményekre tekintve, amelyek ezt vagy azt hozhatták volna magukkal, akkor az ilyen kérdésekhez olyan életszemlélet társul, amely éberséget hozhat önmagunk nevelésébe. Ezt bármikor el lehet kezdeni, és ez magától egyre tovább vezet bennünket, nemcsak odáig, hogy kikutatjuk, mit jelenthet az életünkben az, hogy például délelőtt $\frac{1}{2}$ 11-kor el akartunk menni valahová, és az utolsó percben jött valaki, aki feltartott. Ilyenkor bosszankodunk, de nem tesszük fel a kérdést: Mi történt volna, ha tényleg elmegyünk a megjelölt időben, ahogy terveztük? Mi változott meg azáltal, hogy nem mentünk?

47 Minderről beszéltem már itt is egyszer részletesebben. Az életünkben fellépő negatívumok megfigyelésétől, ami azonban életünk rendkívül bölcs vezetéséről tehet tanúbizonyságot, egészen az asztrálestünkben működő, képeket alkotó angyal megfigyeléséig vezet egy egyenes út, egy nagyon egyenes, biztonságos út vezet, amelyen elindulhatunk.